

Tárgytematika

EÖTVÖS LORÁND TUDOMÁNYEGYETEM
BTK Magyar Nyelvtudományi és Finnugor Intézet
(BTK-MANYFI-I06)

2018/19/2

Tárgynév:	Szövegtan, diskurzuselemzés
Tárgykód:	BMA-MAGD-NY-319
Tárgyfelelős neve:	Tátrai Szilárd Dr.
Tárgy követelménye:	gyakorlati jegy (5)
Tárgy heti óraszám:	0/2/0

Oktatás célja:

A kurzus fejleszti a szöveg nyelvészeti leírásának készségeit a kutatások nemzetközi eredményeinek és sztenderdjeinek megfelelően: elmélyíti azokat a képességeket, amelyek a szöveg időben történő dinamikus jellegének, és egyúttal szerkezetként megértett egészként történő feldolgozását lehetővé teszik, a szöveg nagyfokú összetettségében. A kurzus a funkcionális grammatika és a szöveg-leírás közötti szoros összefüggések tanulmányozásának készségeit erősíti, empirikus adatok és a személyes, közösségi és kultúrák közötti kommunikáció sajátosságait kiemelve.

A kurzus célja, hogy a hallgatók

- átfogó ismeretekkel rendelkezzenek a szövegtan és diskurzuselemzés alapvető elméleti és módszertani kérdéseit illetően, amelyek alkalmassá teszik őket a szöveg időben történő dinamikus jellegének, és egyúttal szerkezetként megértett egészként történő feldolgozására, és amelyek alapot biztosítanak a gyakorlati alkalmazásokhoz;
- kritikusan és több szempontot mérlegelve legyenek képesek feldolgozni a szöveggel, a diskurzussal foglalkozó nyelvészeti munkákat, tudatosan viszonyuljanak a szöveg és diskurzus létrehozásához és megértéséhez.

Tantárgy tartalma:

A kurzus a korábbi általános elméleti és leíró ismeretekre épít, a funkcionális szemléletet alkalmazza a magyar nyelvű szövegek leírására. A szövegtani kérdések közül a szöveg szerkezeti és műveleti feldolgozására összpontosít proto-szövegtípusokra lebontva. Fontos részterületek: a perspektíva és a lehorgonyzás, a fogalmi szerkezetek és a séma jellegzetességei (aktíváltsági szintek, explicititás és implicititás), a koreferencia, a topikfolytonosság, az eseményszekvencialitás, valamint a tagmondat/mondat szövegtani beágyazottsága, a spontán, beszélt, dialogikus és a tervezett, írott, monologikus szövegekben. Hálózat, hierarchia és szekvencialitás, átfogó szövegtervezés és alulról felfelé építkezés. A diskurzuselemzés elméleti és módszertani kérdései. Fő témák: a nyelvi interakciók átírása és elemzése, a társalgás

Tárgytematika

EÖTVÖS LORÁND TUDOMÁNYEGYETEM
BTK Magyar Nyelvtudományi és Finnugor Intézet
(BTK-MANYFI-I06)

2018/19/2

Tantárgy tartalma:

szerkezete, a beszélőváltás mechanizmusa, a preferencia-viszonyok, a nyelvi, társadalmi, ideológiai kontextus és diskurzus viszonya, az udvariasság, a társadalmi szerepek és identitások, a hatalom a nyelvhasználatban.

Számonkérési és értékelési rendszere:

Zárthelyi dolgozat és önálló kutatáson alapuló szemináriumi dolgozat készítése.

Kötelező irodalom:

Kötelező irodalom:

Hámori Ágnes, A társalgási műfajokról. In: Tátrai Szilárd – Tolcsvai Nagy Gábor (szerk.), Szöveg, szövegtípus, nyelvtan. Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2008: 157–181. ISBN 978 963 7094 93 4

Iványi Zsuzsanna, A nyelvészeti konverzációelemzés. Magyar Nyelvőr 2001(-1): 74–93.

Tátrai Szilárd, Bevezetés a pragmatikába. Funkcionális kognitív megközelítés. Tinta Kiadó, Budapest, 2011. ISBN 978-963-9902-93-0

Tolcsvai Nagy Gábor, A magyar nyelv szövegtana. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2001. (Részletek.) ISBN 963 19 1229 9

Tolcsvai Nagy G. (szerk.), Szöveg és típus. Szövegtipológiai tanulmányok. Tinta Kiadó, Budapest, 2006. (Részletek.) ISBN 978 963 7094 63

Ajánlott irodalom:

Cameron, Deborah, Working with Spoken Discourse. SAGE, London, 2001. ISBN 0-7619-5773-1

Chafe, Wallace, Discourse, consciousness and time. The University of Chicago Press, Chicago, 1994: 56–210. ISBN 0-226-10054-5

Fairclough, Norman, Analysing discourse: Textual analysis for social research. Routledge, New York, 2003. ISBN 0-415-25893-6

Tárgytematika

EÖTVÖS LORÁND TUDOMÁNYEGYETEM
BTK Magyar Nyelvtudományi és Finnugor Intézet
(BTK-MANYFI-106)

2018/19/2

Kötelező irodalom:

Langacker, Ronald W., Discourse in Cognitive Grammar. Cognitive Linguistics 12 [2001]: 143–188.

Tátrai Szilárd, A nézőpont szerepe a narratív megértésben. Általános Nyelvészeti Tanulmányok XXI. 2005: 207–229. ISBN 963 05 8318 6